

MÄE ALL JA MÄE PEAL

Programm on mõeldud lasteaialastele ja I kooliastme õpilastele esmaseks tutvumiseks erinevate maastike ja puude-põõsastega Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala näitel. Vaatluse alla võetakse Nõmme liivik, Mustamäe nõlv ja nõlva-alune ning sealne taime- ja loomariik.

Sihtrühm

Lasteaialapsed, I kooliastme õpilased; eesti keel (vene keel); grupi suurus – üks rühm või üks klass.

Aeg

Programmi kestvus 2 tundi; programme viiakse läbi õppeaasta sees (va koolivaheajad) päeva esimeses pooles, kellaeg kooskõlastatakse tellijaga.

Koht

Tallinn, Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala. Kohtumispaik on Nõmme turu kõrval Von Glehni kuhu juures. Kohale saab sõita ühiskondliku transpordiga: bussid 10, 23, 27, 33, 36, 45 Nõmme keskuse peatus või rongiga (Nõmme peatus). Tellitud transpordiga tulijatele lepime kokku teise kohtumispaiga, sest turu juurde bussiga parkima ei mahu. Liigutakse mööda Mustamäe nõlva alla, soovi korral liigutakse ka tagasi nõlvast üles või lõpetatakse retk nõlva all, kus TÜ juures peatuvad samad bussid.

Eripärad

Retkel on palju ronimist, lapsed liiguvad mitte ainult radadel, vaid ka lahtise liiva ja oksapuru sees, jalanõude valikul peaks sellega arvestama. Riietus peaks olema ilmastikuoludele vastav.

Igal osalejel peaks olema kaasas joogivesi ja kerge eine.

Õpetaja roll retkel on jälgida klassi või rühma koos püsimist ja toetada retkejuhti tegevustes, näiteks mängude läbiviimisel.

Õpiväljundid ja seos RÕKiga

- õpilane tunneb huvi looduse vastu;
- õpilane käitub looduses keskkonnasõbralikult ning hoolivalt;
- õpilane vaatlleb loodusobjekte, vajadusel teeb praktilisi töid ja selgitab neid;
- õpilane oskab looduses eristada seeni, taimi (õistaime, okaspuud, sõnajalg- ja sammaltaimi) ja loomi;
- õpilane oskab leida infot loodusest ja interpreteerib seda;
- õpilane mõistab looduslike objektide ja nähtuste, elusa ja eluta keskkonna seoseid;
- õpilane mõistab vee tähtsust organismide elus;
- õpilane suudab kaardil määrata oma asukohta ja liikumist;
- õpilane väärtustab elurikkust ning tervislikku eluviisi.

Õpiväljundid lasteaia lapsele:

- laps tunneb huvi looduse vastu;
- laps saab aru looduses käitumise reeglitest ning käitub vastavalt reeglitele;
- laps hoolib elusolenditest ja nende vajadustest;
- laps mõistab erinevate loodusobjektide vahelisi seoseid;
- laps mõistab vee tähtsust looduses elavatele organismidele.

Taimed, loomad ja seened eri aastaegadel. Kodukoha elurikkus ja maastiku ning keskkonna mitmekesisus.

Taimede mitmekesisus. Loomade mitmekesisus. Seente mitmekesisus. Samblikud. Liik, kooslus, toiduahel.

Ilmakaared ning nende määramine kaardil ja looduses. Plaani järgi liikumine.

Tegevuskava

Kohtumispaik on Nikolai von Glehni kuju juures Nõmme turu kõrval.

Tutvustame von Glehni kui Nõmme rajajat. Räägime läbi looduses liikumise reeglid ja läheme üle jalakäijate silla Ehitajate tee vaateplatvormile. Sillal ja platvormil arutleme kõrguste, kauguste ning vaadete üle. Räägime ilmakaartest. 3.klassi õpilastega teeme tutvust kompassiga ning rühmatööna saavad „kolmandikud“ endale kaardi, kus püüavad ilmakaared ja mäe pealt nähtavad objektid kaardile paigutada. (20 min)

Läheme üle silla tagasi. Räägime jääajast, mil enam kui 11 000 aastat tagasi hakkasid mandrijää vahele praod sulama ning jõed tekkima. Mägi on kunagise jõe delta-ala, kuhu on aegade jooksul veevool kandnud moreeni, kruusa ja liiva. Jää sulamise ja vee taganemise ajast ongi meile jäänud liivane Nõmme ja Mustamäe nõlv. Arutleme, mida keegi jääajast on kuulnud ja millega see sõna neile seostub. Vaatleme ümbritsevaid taimi ja püüame neid koos määrata. Väiksematele puudega sõbraks saamise mäng. Õpilased saavad rühmatöökõks töölehed, millel saab märkida valiku vaadeldud puudest-põõsastest. Sama töölehte täidetakse hiljem nõlva all. Puudliikide erinevust nähes on paremini arusaadav ka kasvukohtade erinevus. (30 min)

Lastele pakub suurt lõbu küngastest üles ja alla ronimine. „Vanaka“ mägi, see kõige suurem, on jooksuks liiga järsk, aga sammuke turu poole on just sobiva suurusega „kauss“, kus kõik jooksulembesed ennast maha laadida saavad. Pärast jooksu tehakse söögi-joogi puhkepaus. Laste lemmik-istekohad on liivast välja ulatuvad männijuured. (20 min)

Pärast puhkepausi räägime läbi, kuidas on mõistlik kõrgest mäest alla minna ja teeme seda kõik koos ettevaatlikult. Jõudes nõlva alla, vaatleme, kuidas muutus taimestik, milline on maapind meie jalge all, milliseid liike puid-põõsaid näeme. Kui puud on lehes, saab eriti hea võrdlusmomendi üles vaadates – kui kõrged on puud, millised on nende võrad ja tüved, kas valgus paistab läbi. Mis tingib sellised erinevused mäepealse männikuga. Varasel kevadel näeme nõlva all ka veekogusid. Muul ajal annavad tiikide asukohast aimu tihedad pajupõõsaread ja niiskele kasvukohale iseloomulik alustaimestik. (30 min)

Viimane osa retkest on kas nõlvast üles (üksjagu ronimist kaunis sarapikus) või üle jääaja-järgse merepõhja TÜ spordihoone poole maastikul, mis sarnaneb taas mäepealsega (taimestikust äratuntav veenappus, ohtralt liiva ja kruusa). (20 min)

Retke võib teha ka edela suunas, liikudes vaateplatvormilt suusahüppetornini, seal nõlvast alla, ring nõlva all oleval metsaalal ja siis jälle nõlvast üles. See koht pole allikaline ja teravat taimestiku erinevust nõlva all ja peal ei taju, aga palju tuttavaid taimi leiab ikka ja kindlasti ka palju neid, kellega alles saadakse tuttavaks. Sügisel saab teha „munakarbi korjamismänge“ - erinevad söödavate marjadega taimed, erinevad puulehed jms Kõndides tagasi piki vana raudteetammi, mis on kaskedega ääristatud, võrdleme neid ja arutleme, millest sõltub kase koore siledus või korba paksus. Vaatleme sipelgate pesakuhilaid, räägime nende usinusest ja

vajalikkusest keskkonnale nii tolmeldamisel kui kahjurite hävitamisel. Mille poolest on inimene sarnane sipelgaga või ei ole ikka sarnane? Mida kasulikku teeb siin orav? Jms

Oma transpordiga saabujatele saab teha sama loodusharidusliku sisuga retke von Glehni pargis. Sellel paigal on lisaväärtusteks Nikolai von Glehni rajatud omanäolised skulptuurid ning tänapäevani kasutuses olevad tähetorn ja loss. Lisaks laialdane metsakuklaste ala.

Programmi juhendajad

Programmi viivad läbi Tallinna Nõmme Huvikooli loodusringide õpetajad Lada Mehikas, Evelin Laanest ja Evelyn Toom, Luua Metsanduskooli retkejuhi eriala lõpetanud Margit Salmar ja Aleksandra Muratova ning Eesti Loodusmuuseumi loodushariduse ringijuht Laura Kirsimaa.

Koostanud: Lada Mehikas ja Margit Salmar

See programm on veidi erinevates variatsioonides olnud kasutuses 8 aastat.